

Tuloksellisuustarkastus

Tarkastuskertomus 21/2016 Rakenerahasto-ohjelmien vaikuttavuus

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

Työ- ja elinkeinoministeriö, 12.10.2016.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Lausunnossa ei ole käsitelty tarkastusviraston kannanottoja tai ehdotettu niihin muutoksia. Lausunnon alussa todetaan, että kertomusluonnoksessa on monilta osin tavoitettu ohjelmakauden 2007–2013 hallinnointiin, vaikuttavuuteen ja arviointiin liittyviä seikkoja. Kannanottolukua on kuitenkin muutettu teknisen tuen käyttöä koskevilla täsmennyksillä.

2. Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa lausunnossaan useita korjauksia lukuihin 1, 2 ja 3. Luvun 1 osalta lausunnossa todetaan, että maaseuturahasto ja kalatalousrahasto eivät ole rakenerahastoja. Euroopan komission aluepolitiikkaa käsittelevillä verkkosivuilla (http://ec.europa.eu/regional_policy) nämä kuitenkin luetaan EU:n rakenne- ja investointirahastoihin, joten kohtaa ei ole muutettu.

Luvussa 2 on otettu huomioon teknisen tuen laskentaa ja käyttöä koskevat täsmennykset ja korjausehdotukset. Luonnoksessa esitettiin, että teknistä tukea oli vuoden 2014 alussa käyttämättä kymmeniä miljoonia euroja. Tämä on paikkansapitävä tieto. Kertomukseen on lisätty tieto, että tuki saatiin käytettyä säädetyn ajan puitteissa (2014–2015) lähes kokonaan. Lisäksi lausunnossa esitetään, että on harhaanjohtavaa verrata ohjelmien hallintohenkilöstön määrää ministeriöiden keskimääräiseen henkilöstömäärään. Vertailu on tehty ohjelmien työllistämän hallintohenkilöstön suuruusluokan hahmottamiseksi, eikä sitä ole muutettu. Se, että henkilöt työskentelevät fyysisesti eri paikoissa, ei vaikuta hallintohenkilöstön suuruusluokan hahmottamiseen. Kertomukseen on lisätty hankkeiden lukumäärä ja hallinnointiin osallistuneiden virastojen lukumäärä.

Lukua 3 koskien lausunnossa todetaan, että kertomusluonnoksen väite työpaikkatietojen virheellisyyden suuruusluokasta (jopa kymmeniä tuhansia) on vahvasti liioiteltu. Suurin virhelähde hanketietoihin perustuvissa seurantaluvuissa on se, että ne eivät ota huomioon kontrafaktuaalia, ts. sitä kehitystä, mitä olisi tapahtunut ilman ohjelmaa. Eivät kaikki rahoitetut hankkeet suinkaan olisi jääneet toteutumatta. Tämä tulisi ottaa huomioon vaikuttavuusarvioissa.

EAKR-ohjelman väliarvioinnissa tehdyssä yrityskyselyssä saatiin tulokseksi, että vain 16 % hankkeista olisi jäänyt kokonaan toteutumatta ilman tukea. Tämän tiedon perusteella arviolta 16 % hankeseurannan työpaikkatuloksista on siis puhtaasti ohjelman aiheuttamia. Tarkastuksessa referoidut seurantatiedot osoittivat vuoteen 2011 mennessä 35 000 uutta työpaikkaa (EAKR + ESR), mutta 16 % tästä on vain reilut 5 000. Kontrafaktuaalinäkökulmasta päädytään siis aivan eri kymmentuhatluville. On syytä korostaa, että arvio perustuu työ- ja elinkeinoministeriön tilaamaan arviointiraporttiin ja ministeriön omiin seurantatietoihin. Kohtaa ei ole muutettu.

Kyseisten seurantatietojen käyttämisestä talousarvioesityksessä lausunnossa todetaan, että lukuja ei ole esitetty momentin päätös- tai selvitysosassa vaan lukuperustelun selvitysosassa. Tämä ei muuta sitä tosiasiaa, että tietoja on käytetty talousarvioesityksessä menojen perusteluna. Kohtaa ei ole muutettu, mutta kertomukseen on lisätty kappale, jossa selostetaan ministeriön näkemystä talousarvioesityksessä mainittujen tietojen esittämisestä.

Lausunnossa todetaan useasta luvusta 3 käsitellystä asiasta, että nämä seikat on jo otettu huomioon käynnissä olevalla ohjelmakaudella 2014–2020. Maininta korjaavista toimenpiteistä on lisätty sellaisiin kohtiin, joissa se on katsottu tarpeelliseksi.

Ulkopuolisten arviointien teettämisestä lausunnossa todetaan, että arviointien tilaamiseen on kiinnitetty lisähuomiota kuluvalle kaudella. Tätä on vaatinut myös Euroopan komissio. Tarjouspyynnössä on nyt täsmennetty tietyt menetelmät, joita arvioinnissa edellytetään käytettävän, eli kontrafaktuaalinen tai teoriapohjainen menetelmä. Lausunnon perusteella jää kuitenkin epäselväksi, onko mikään käytännössä muuttumassa, sillä ohjelmakauden 2014–2020 arviointi tulee lausunnon mukaan olemaan laadullinen. Tästä on lisätty kappale lukuun 3.

Luvun 3 loppuun on lisätty täsmennys koskien lausunnossa väitettyä laadullisten arviointien kritiikkiä kertomuksessa. Kertomuksessa ei kritisoitu laadullista arviointia sinänsä vaan sen soveltamista aluepolitiikan kaltaiseen konkreettiseen asiaan, josta on saatavilla monenlaisia valmiita tilastoja ja muuta numeerista tietoa.

Kertomuksen lukuun 4 lausunnossa ei esitetä kommentteja, eikä lukua ole muutettu.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Ville Vehkasalo, p. 09 432 5814.